

Bir Bilgi Sistemi Olarak Muhasebenin Kobi'lerin Yönetim Kararlarına Etkisi: Erzurum Araştırması

Yrd. Doç. Dr. Nusret YAZICI
Artvin Çoruh Üniversitesi, MYO

Özet

Günümüzde yaşanan yoğun rekabet ortamı, işletmelerin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için gerekli olan doğru ve zamanlı bilgi ihtiyacını arttırmıştır. Bilgiye ulaşmanın yolu ise yönetim karar sistemleri içerisinde çok önemli bir yere sahip olan muhasebe bilgi sisteminden geçmektedir. İşletme yönetimi gerek stratejik gerekse taktiksel planlarını, bütçelerini ve fizibilite raporlarını hazırlarken son derece önemli verilerin büyük bir çoğunluğunu muhasebe bilgi sistemlerinden temin etmektedir. Bu çalışmada, işletmelerin yönetim kararlarında muhasebe bilgi sisteminden faydalanma düzeyini gösteren faktörler açısından Erzurum organize sanayi bölgesinde yer alan KOBİ'lerin durumu bir anket çalışmasıyla araştırılmıştır.

Araştırma sonuçlarına göre, ankete dâhil edilen işletmelerin büyük çoğunluğunun AB uyumlu KOBİ tanımı kriterlerine göre mikro ve küçük ölçekli işletmelerden oluştuğu tespit edilmiştir. İşletmelerde yönetim kararlarında muhasebe bilgi sisteminden faydalanma düzeyini gösteren faktörler açısından ise genel bir iyileştirme gerektiği belirlenmiştir. Ayrıca ankete dâhil edilen işletmelerde, işletme büyüklüğü arttıkça yönetim kararlarında muhasebe bilgi sisteminden faydalanma düzeyinin de arttığı belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: KOBİ, bilgi, muhasebe bilgi sistemi.

Jel Sınıflaması: M 40, M 41, D 83.

Abstract (The Impact Of Accounting As An Information System On The Decision Making Of SMEs: a Study In Erzurum)

Today, the dense competition environment around the world increased the need for accurate and on-time information required to sustain the activities of enterprises. Resorting to accounting information systems, which plays an important role among managerial decision making systems, is the key to access information. When the management of an enterprise prepares both strategic plans and tactics as well as devise budgets and feasibility reports, majority of the important data are provided from the accounting information system. Based on the findings of a survey carried out, this study explores to what extent SMEs in the organized industry zone in the province of Erzurum make use of the accounting information systems in their managerial decision making processes.

According to the outputs of the survey, majority of the respondents are comprised of micro and small scale enterprises aligned with the definition set by EU for SMEs. It is also noted there needs a general improvement in the extent that SMEs make use of the accounting information system in their managerial decision making processes. Moreover, the survey portrays the fact that the larger the size of the enterprise, the higher the level of benefiting from the accounting information system is.

Key Words: SMEs, information, accounting information system.

Jel Classification: M 40, M 41, D 83.

1. Giriş

Ekonomilerde giderek ağırlıklı bir yere sahip olan Küçük ve Ortaboy İşletme (KOBİ)'lerin rekabet güçlerinin arttırılması hayati önem taşımaktadır. Yoğun bir rekabetin yaşandığı yenedünya düzeninde KOBİ'lerin değişen pazar koşullarına ayak uydurabilmeleri ve maliyetlerini yönetebilmeleri bilgi alanlarının genişletilmesi ile doğru orantılı olacaktır. Bu bilgilerin önemli bir kısmı muhasebe bilgi sistemi (MBS) tarafından sağlanmaktadır. Bu bağlamda işletmelerin yönetimlerine ve muhasebe servislerine önemli görevler düşmektedir.

Muhasebe, işletmedeki bilgi ihtiyacını karşılayabildiği ölçüde faydalı olabilecek bir sistemdir. Bir bilgi sistemi olarak düşünüldüğünde muhasebe, bilgi kullanıcılarının isabetli kararlar almalarına yardımcı olacak verilerin toplanması, işlenmesi ve iletilmesinden oluşan bir süreci ifade eder.

Bu çalışmanın amacı, MBS'nin önemini vurgulamak ve KOBİ'lerin yönetim kararlarında kullanılma düzeyini ortaya koymaktır. Bu kapsamda, ilk olarak MBS ve KOBİ kavramları genel olarak açıklanmış ve MBS'nin yönetim kararlarına etkisi incelenmeye çalışılmıştır. Daha sonra konu, uygulamadaki durumu itibariyle, Erzurum organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren KOBİ'leri kapsayan anket çalışması ile irdelenmiştir.

2. Muhasebe Bilgi Sistemi

Günümüzde yaşanan yoğun rekabet ortamı işletmeleri sundukları hizmetlerde artan oranda etkili, kaliteli ve esnek olmaya zorlamaktadır. Bu durum, yönetim sürecinde işletmelerin bilgiye duyduğu ihtiyacı arttırmıştır (Gil; 2009: 104). Artan bilgi gereksinimi ise beraberinde işletme-

lerde karar esnasında kullanılacak bilgilerin sistemli bir şekilde akışını ifade eden bilgi sistemini ön plana çıkarmıştır (Lucey; 2005: 2).

Sistemler, sonuca varmaya yarayan kurumsallaşmış faaliyetler bütünüdür. Bilgi ise ilgili konu hakkında açıklamalar sunan veriler topluluğudur. Bu verilerin belirli bir amaç doğrultusunda toplanması, depolanması ve işlenmesini sağlayan sistemler bilgi sistemlerini oluşturmaktadır (Dinç ve Abidoğlu, 2009; 161).

Bilgi sisteminin temel hareket noktası, yönetimin her düzeyine gerekli bilgileri zamanında ulaştırmaktır. Çünkü yöneticiler, hâlihazırda yürütülen işlemlerin durumu ve beklenmedik olayların gerektirdiği müdahaleler hakkında doğru, sürekli ve tam zamanında bilgilendirilmeyi istemektedirler (Veeken ve diğerleri, 2002: 347). İşletmelerde bilgi sisteminin başarılı olmasını sağlayan faktörler, sosyal ve teknik olmak üzere ikiye ayrılır. Sosyal faktörler; işletme amaçlarının açıkça belirlenmesi, yönetimin desteğinin alınması, çatışmaların önlenmesi ve eğitim programlarının planlanması olarak sıralanırken, teknik faktörler ise gerekli alt yapının oluşturulması, bilginin organizasyon içerisinde paylaşılması, etkili metot ve araçların kullanılması, nitelikli ekiplerin oluşturulması ve kaynakların yönetilmesi olarak sıralanmaktadır (Yen ve diğerleri, 2008: 394).

Yöneticiler tarafından yönetsel kararlarda kullanmak üzere ihtiyaç duyulan bilgi, bilgi sisteminin alt sistemi olan yönetim bilgi sisteminden karşılanır. Bu süreçte MBS, temel yönetim bilgi sistemlerinin en önemlisi ve en eskisi olarak karşımıza çıkar (Gökdeniz; 2005: 87). Öyle ki bilgi sisteminin ilk kullanımının muhasebe ile yönetim arasındaki ilişkiden kaynaklandığı iddia edilmektedir (Rom ve

Rohde, 2007: 40). Her ne kadar yukarda muhasebe bilgi sistemi yönetim bilgi sisteminin bir alt sistemi olarak tanımlansa da muhasebe bilgi sistemi ile yönetim bilgi sistemi arasındaki ilişkilere ilişkin görüşler üç başlık altında toplanabilmektedir (Karcioğlu; 2000: 11).

- Muhasebe bilgi istemi yönetim bilgi sisteminin alt sistemidir. Bu görüş, muhasebe bilgi sisteminin işletme dışındaki çıkar guruplarına yönetim bilgi sistemi adına finansal tablo ürettiğini savunur.
- Yönetim bilgi sistemi muhasebe bilgi sisteminin alt sistemidir. Bu görüşe göre, muhasebe bilgi istemi sadece işletme dışına değil, aynı zamanda işletme içine de diğer bir ifadeyle yönetime de bilgi sunar. Bu nedenle yönetim bilgi sistemi muhasebe bilgi sisteminin alt sistemi olmalıdır.
- Yönetim bilgi istemi ile muhasebe bilgi sistemi karşılıklı olarak birbirine bağlı sistemlerdir. Bu görüşe göre, bu sistemler birbirinin alt sistemi olmayıp, her iki sistemde yönetim ve işletme dışı bilgi kullanıcılarının bilgi ihtiyacını karşılamak için birlikte çalışmalıdır.

MBS; bilginin derlenmesi, kaydedilmesi, değerlendirilmesi ve raporlanması faaliyetlerinin toplamından oluşur. Diğer bir ifadeyle; işletmenin varlıkları ve kaynakları üzerinde değişme yaratan mali nitelikteki işlemlere ait verileri toplayan, toplanan verileri işleyerek bilgiye dönüştüren ve ortaya çıkaran bir bilgi sistemidir (Bekçi ve Kutlu, 2009: 19). Finansal muhasebe ve maliyet muhasebesi gibi geleneksel muhasebe sistemlerini de içeren MBS, organizasyonda yer alan tüm işlevleri kapsamaktadır.

İnsan, süreç ve bilgi teknolojileri unsurlarının toplamından oluşan MBS'nin temel amacı; işletme içi ve dışı bilgi kullanıcılarının ihtiyaç duyduğu bilgileri üretmektir (Yereli; 2007: 17). Muhasebe, ilgili grupların bilgi gereksinimlerini karşılayabileceği ölçüde başarılı ve faydalı olabilecek bir sistemdir. Dolayısıyla, muhasebe bir bilgi sistemi olarak düşünüldüğünde bu sistemin temel amacı; bilgi talep edenlerin etkili karar almalarını sağlayacak verilerin toplanması, işlenmesi ve iletilmesi olacaktır (Demir; 2005: 147). MBS'de üretilen muhasebe bilgilerinin işletme ile ilgilenen çıkar gruplarına yarar sağlayabilmesi için doğru, anlamlı, karşılaştırmaya elverişli ve zamanlı olmaları zorunludur (Çelik; 2007: 52).

Muhasebe sistemleri aracılığıyla üretilen bilgi, işletmelerde özellikle; karma ürün kararları, üretim girdilerinin seçimi, çevre kirliliğini önleyici projelere değer biçme, yanlış yönetim politikalarını değerlendirme, faaliyetler ile çevre maliyetlerinin karşılaştırılması ve ürünlerin fiyatlandırması gibi değişik karar sürecinde kullanılabilir (Loucks ve diğerleri, 1998: 119). MBS üç büyük alt sistemin toplamından oluşur. Bunlar (Hall; 2008: 6);

- Hareket İşleme Sistemi: İşletme dışındaki kullanıcılara bilgi sağlar.
- Finansal Raporlama Sistemi: Yasal yükümlülükler gereği bilgi sağlar.
- Yönetim Raporlama Sistemi: İşletme içindeki kullanıcılara bilgi sağlar.

Yukarda yer alan açıklamalardan da anlaşılacağı üzere MBS'den beklenen, iç ve dış olmak üzere iki gruba ayrılan bilgi kullanıcılarına, sayısal bilgi temin etmektedir. Bu gruplardan her birisinin işletmenin durumuyla ilgili ihtiyaç duydukları bilgiler çoğu kez farklılıklar arz etmektedir. İşletme içi bilgi kullanıcılarına bilgiyi, yönetim ve maliyet muhasebesi alt bilgi

sistemi sunarken, dış bilgi kullanıcılarına finansal muhasebe alt bilgi sistemi sunmaktadır.

İşletmelerin planlama, koordinasyon ve kontrol faaliyetlerinin yerine getirilmesinde, bilgi sunan temel sistemlerden biri olan MBS, sözkonusu faaliyetlerin yerine getirilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir (Doğan ve diğerleri, 2004: 298). MBS bir organizasyonun sinir sistemine benzetilebilir. İşletme yöneticileri karar aşamasında MBS'den önemli faydalar sağlarken, muhasebeciler ise bu sistemin odak noktasında yer almaktadırlar.

3. KOBİ'ler ve Muhasebe Bilgi Sistemi

Rekabetin ve değişimin yoğun bir şekilde yaşandığı günümüzde KOBİ'ler istihdamın ve toplam iş hacminin büyük bir kısmını gerçekleştirirler. Bugün Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü (OECD)'ne üye ülkelerdeki işletmelerin yaklaşık olarak %95'ini oluşturan KOBİ'ler bu ülkelerdeki istihdamında yine yaklaşık olarak %65'ini gerçekleştirmektedirler (Svetlicic ve diğerleri, 2007: 36-37). Bu durum ülkelerin endüstriyel yapılarını oluştururken KOBİ'lere verdikleri önemi arttırmaktadır.

Yakın zamana kadar özellikle hükümetler tarafından KOBİ'ler genellikle homojen yapıya sahip işletmeler olarak düşünülmüşlerdir. Oysa KOBİ'ler kendi aralarında büyüklük, yapı ve amaç gibi faktörler açısından çok değişik farklılıklar sergilerler. İşte bu farklılıklar dünyada halen daha genel kabul görmüş bir KOBİ tanımının oluşturulamamasının nedeni olarak karşımıza çıkmaktadır.

Günümüzde KOBİ tanımlaması yapılırken genellikle işletmelerin işçi sayısı, sermaye büyüklüğü, cirosu ve bağımsızlık ölçütleri gibi farklı belirleyici unsurlar kriter olarak kullanılmaktadır (Levy ve Powell, 2005: 20). Türkiye'de ise çeşitli kurum ve kuruluşlarca birbirinden farklı KOBİ tanımlamalarının kullanıldığı ve bunun da bazen karışıklıklara neden olduğu bilinmektedir. Bu sorunu gidermek ve AB ile uyumlu tek bir KOBİ tanımına sahip amacıyla 18.11.2005 tarihinde bir yönetmelik yayınlanmıştır. Bu yönetmelikle ülkemizde KOBİ'lerin tanımında yaşanan karışıklığın ortadan kaldırılması amaçlanmıştır. Yönetmeliğe göre ülkemizde faaliyet gösteren işletmelerin yaklaşık %99'u KOBİ niteliğindedir. Yönetmeliğin 5. maddesinde açıklanan KOBİ tanımı aşağıda yer alan Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1: KOBİ Tanımı

	Mikro işletme	Küçük işletmeler	Orta ölçekli işletmeler
Çalışan sayısı	0-9	10-49	50-249
Yıllık net satış hâsılatı	≤ 1 Milyon TL	≤ 5 Milyon TL	≤ 25 Milyon TL
Yıllık mali bilançosu	≤ 1 Milyon TL	≤ 5 Milyon TL	≤ 25 Milyon TL

Diğer taraftan, literatürde yer alan KOBİ'ler ve MBS konulu çalışmalar incelendiğinde KOBİ'lerin MBS'nin önemine yönelik farkındalık düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Reid ve Smith (2007) yapmış oldukları bir çalışmada,

MSB'nin KOBİ'lerin hedeflerine ulaşmada hayati rol oynayacağını ortaya koymuşlar ve kriz dönemlerinde ise bu bağın daha da önemli hale geleceğini söylemişlerdir. Burgess (1997), MBS'nin KOBİ'ler tarafından kullanılmasının; yönetim sürecinde

etkinliği, tam zamanlılığı ve muhasebe sisteminin kontrol altına alınmasını sağla- yacağını belirtmiştir. McMahan ve Holmes (1991) yaptıkları çalışmada, KOBİ'lerde MBS'den yeterince faydala- namamanın bir nedeni olarak işletme sa- hiplerinin genellikle aynı zamanda yöne- tici olmasını göstermektedirler. Breen ve diğerleri (2003); Proudlock ve diğerleri (1999); Penemon ve Nagoda (1990); Gray (1991)'e göre ise KOBİ yöneticilerinin önemli bir kısmı MBS'nin oluşturulması ve kullanılması işini karmaşık ve külfetli bir iş olarak görmektedir. Başka bir çalışma- da ise Breen ve diğerleri (2003), MBS'nin KOBİ'lerde stratejik alanlardan ziyade operasyonel işlemler için kullanıldığını belirtmiştir. Reid ve diğerleri (2007); Steinbank (2008); Bren ve diğerleri (2003)'e göre ise KOBİ'lerde, finansal tabloların genellikle yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi amacıyla hazırlandığı ortaya konulmuştur. Yine Türk ve diğerleri (2009) gerçekleştirdikleri bir çalışmada, KOBİ'lerde muhasebeden elde edilen bil- gilerin yönetimi açısından gerekli alt ya- pının kurumsallaşmış büyük işletmelere kıyasla eksik olduğunu ortaya koymuş- lardır. Ayrıca yine aynı çalışmada işletme- lerde çalışan sayısı arttıka bilgi yönetimi araçlarından faydalanma düzeyinin de arttığı tespit edilmiştir.

4. Alan Araştırması

4.1. Araştırmanın Amacı, Yöntemi ve rneklemi

Araştırmanın amacı, Erzurum organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren KOBİ'lerin, yönetim kararlarını oluşturur- ken MBS'den faydalanma düzeylerini tespit etmektir.

Çalışma bir alan araştırmasıdır ve veri- ler anket uygulaması ile elde edilmiştir.

Ankette sorulacak soruların tespitinden sonra hazırlanan ilk anket, soruların anla- șılırlıđı ve içeriği açısından incelenmek üzere anket çalışmalarında deneyimli bir- kaç ğretim üyesinin görüşüne sunulmuş- tur. Daha sonra söz konusu anket işletme- lere uygulanmadan önce Artvin'de seçilen birkaç işletme üzerinde test edilmiş ve yanlış anlamalara yol açan sorular yeni- den düzenlenmiştir.

Araştırmada sınırlandırılmış evren kul- lanılmıştır. Bunun için Erzurum Organize Sanayi Bölgesinde faaliyet gösteren işlet- melerden faydalanılmıştır. Erzurum Or- ganize Sanayi Bölge Müdürlüğüne kayıtlı toplam 90 işletme bulunmaktadır. İşletme- lerin ancak 68'i aktif olarak faaliyet gs- termektedir. Söz konusu 68 işletmenin ikisi ağrı merkezi niteliğindedir ve per- sonel sayıları 250'nin üstünde olduğu için KOBİ sınıflandırmasına girmemektedirler. Dolayısıyla, bahsi geçen 2 işletme araştır- manın kapsamına dāhil edilmemiştir. So- nu olarak, geriye kalan 66 işletmeden anketi yeterli ve doğru biçimde cevapla- yan 45 işletme araştırmanın örneklemini oluşturmuştur. Evrenin sınırlandırılma- sındaki temel faktörler zaman ve maliyet faktörleridir.

4.2. Verilerin Toplanması ve Analizi

Anket, toplamda 51 sorunun yer aldığı iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bl- lmde anket formunu cevaplayanın işlet- medeki pozisyonu ve eğitim durumu ile işletmenin cirosu, çalışan sayısı, hukuki statüsü, teknoloji düzeyi, yer aldığı sektör grubu, ayrı bir muhasebe servisinin varlığı ve bir muhasebe paket programının kullanılıp kullanılmadığı hakkında soru- lar yer almaktadır. Anketin ikinci bl- mnde ise MBS'nin yönetim kararlarında kullanılma düzeyini ortaya koymaya y- nelik 42 soru yer almaktadır. İkinci b-

lümdeki 42 soru “Kesinlikle Katılıyorum”, “Katılıyorum”, “Kararsızım”, “Katılmıyorum” ve “Kesinlikle Katılmıyorum” şeklindeki 5 kategoride (likert) ölçeklendirilmiştir.

Verilerin analiz edilmesinde SPSS- X 11.0 (Statistical Package for Social Science – Sosyal Bilimler İstatistik Paketi) paket programından yararlanılmıştır. Araştırmada, araştırmanın amacına uygun olarak veriler üzerinde frekans, yüzde, t-testi ve Kruskal Wallis H-testi analizleri yapılmıştır. Yapılan karşılaştırmalarda sadece fark tespit edilen sonuçlar tablolaştırılmıştır.

Ayrıca uygulanan anketin güvenilirliği Cornbach alfa (α) katsayısı kullanılarak ölçülmüştür. Bulunan α değeri ($\alpha = 0.9332$) çalışma için kullanılabilir düzeydedir.

4.3. Araştırma Sonuçlarının Değerlendirilmesi

Araştırma sonuçlarının analiz edildiği bu bölümde, öncelikle araştırmaya katılan işletmeler ile ilgili genel bilgiler aşağıda yer alan Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2: Araştırmaya Katılan İşletmelerle İlgili Genel Bilgiler

Cevaplayanın Pozisyonu	Frekans	%
Tepe Yöneticisi	8	17,8
İnsan Kaynakları Müdürü	7	15,6
Satış Müdürü	8	17,8
Danışman	3	6,7
Muhasebeci / Finansmanı	19	42,2
Toplam	45	100,0
Cevaplayanın Eğitim Durumu	Frekans	%
Lise	7	15,6
Meslek Lisesi	6	13,3
Ön Lisans	9	20,0
Lisans	23	51,1
Toplam	45	100,0
İşletmenin Ciro	Frekans	%
100.000 – 999.999 TL	26	59,1
1.000.000 -4.999.999 TL	13	29,5
5.000.000 – 25.000.000 TL	2	4,5
25.000.000 TL den fazla	3	6,8
Toplam	44	100,0
Personel Sayısı	Frekans	%
1-9	4	8,9
10-49	34	75,6
50-249	7	15,5
Toplam	45	100,0
Hukuki Statü	Frekans	%
Anonim Şirket	16	35,6
Limited Şirket	29	64,4
Toplam	45	100,0
Teknoloji Düzeyi	Frekans	%
İleri	12	27,3
Orta	32	72,7

Toplam	44	100,0
Sektör Grubu	Frekans	%
Sanayi	22	48,9
Ticaret	15	33,3
Hizmet	8	17,8
Toplam	45	100,0
Muhasebe Servisinin Varlığı	Frekans	%
Evet	40	88,9
Hayır	5	11,1
Toplam	45	100,0
Muhasebe Paket Programının Varlığı	Frekans	%
Evet	35	77,8
Hayır	10	22,2
Toplam	45	100,0

Tablo 2'den de görüleceği üzere, anketi cevaplandırma işini gerçekleştirenlerin %42,2'si muhasebeci/finansmancıdır. Yine cevaplama işini gerçekleştirenlerin %51,1'i lisans mezunlarından oluşmaktadır. İşletmelerin; %59,1'inin cirosu 100.000–999.000TL aralığında gerçekleşirken, %29,5'inin cirosu ise 1.000.000–4.999.999TL aralığında gerçekleşmiştir. İşletmelerden %75,6'sı 10–49 aralığında işçi çalıştırmaktadır. Çalışan sayısı 50–249 aralığında olan işletmeler ise örneklemin %15,5'lik kısmını oluşturmaktadır. Araştırmaya konu olan işletmelerin %64,4'ü

limited şirket iken geriye kalan kısım ise anonim şirket şeklinde faaliyetlerini sürdürmektedir. Örneklemin %72,7'si teknoloji düzeylerini orta seviye olarak değerlendirirken geriye kalan kısım ise ileri seviyede teknolojiye sahip olduklarını ifade etmişlerdir. İşletmelerin; %48,9'u sanayi işletmesi, %33,3'ü ticaret işletmesi ve geriye kalan %17,8'i ise hizmet işletmesinden oluşmaktadır. Yine işletmelerin; %88,9'u bünyelerinde ayrı bir muhasebe servisinin varlığını ifade ederken %77,8'i işlemleri sırasında muhasebe paket programı kullandıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 3: MBS'nin Yönetim Kararlarında Kullanılma Düzeyini Gösteren Faktörler

	Frekans	Min.	Maks.	Std. Sapma	Ortalama
İşletmemizde bilgiye gerekli önem verilmektedir.	45	1*	4	0,84	1,87
Muhasebe servisi tarafından hazırlanan raporlar işletmemizde finansman kararlarında etkin bir biçimde kullanılmaktadır.	45	1	4	0,83	2,11
Muhasebe servisi yönetimimiz, beklenmedik durumlar karşısında hızlı ve çözüme yönelik politikalara sahiptir.	45	1	3	0,80	1,84
Yeni fikirler işletmemizde üst yönetim tarafından desteklenmektedir.	45	1	4	0,92	1,87
İşletmemizde maliyetlerin yönetilmesine yönelik ciddi çalışmalar yapılmaktadır.	45	1	5	1,01	2,20
Muhasebe servisi çalışanları işletmemizde bilgi paylaşımı konusunda isteklidirler.	45	1	3	0,79	1,53

İşletmemiz çalışanları değişime ayak uydurabilecek kabiliyet ve beceriye sahiptirler.	45	1	3	0,74	1,67
İşletmemizde çalışanların fikirleri önemsenmektedir.	45	1	4	0,84	1,93
Muhasebe servisi çalışanlarının kendilerini geliştirmeleri işletmemiz için önemlidir.	45	1	3	0,64	1,33
İşletmemizde yatırım kararları alınırken muhasebe verilerinden önemli derecede faydalanılmaktadır.	45	1	4	1,00	2,09
Müşteri memnuniyeti işletmemizde her zaman için ön planda tutulur.	45	1	4	0,97	1,87
İşletmemizde üst yönetim kademesindekiler herhangi bir yardımcıya ihtiyaç duymadan muhasebe bilgilerinden yararlanabilmektedirler.	45	1	4	0,91	3,40
Muhasebe servisi çalışanları, işlerini yaparken bilgi teknolojisi sistemlerinden yararlanmaktadırlar.	45	1	3	0,81	1,80
İşletmemizde mali tablolar daha çok kanuni zorunluluktan dolayı düzenlenmemektedir.	45	1	5	1,01	2,13
Muhasebe Belgelerinin kimler tarafından hazırlanacağı önceden bellidir.	45	1	5	1,11	2,64
Muhasebe servisi tarafından hazırlanan raporlar işletmemizde pazarlama servisi tarafından sıklıkla kullanılmaktadır.	44	1	5	1,15	2,12
İşletmemizde düzenlenen mali tablolar açık ve anlaşılırdır.	45	1	4	0,86	1,82
Muhasebe servisi çalışanları değişime açıktır ve değişime kısa sürede ayak uydurabilmektedir.	44	1	4	0,90	1,82
Muhasebe bilgileri işletmemizde olumlu ya da olumsuz olmasına bakılmaksızın anında yönetime bildirilmektedir.	45	1	4	0,81	1,73
İşletmemizde yöneticiler karar alırken mali tablolardan sıklıkla faydalanmaktadırlar.	45	1	4	0,89	2,13
İşletmemizde hazırlanan mali tablolar gerçeği yansıtmaktadır.	45	1	3	0,83	1,76
İşletmemizde yönetim kararları alınırken bütçelerden faydalanılmaktadır.	45	1	5	1,27	2,58
Muhasebe servisi tarafından hazırlanan raporlar işletmemizde diğer servisler tarafından sıklıkla kullanılmaktadır.	45	1	5	0,97	2,09
Başarısızlık durumunda başarısızlığın sebebi ölçülmekte ve analizi yapılabilmektedir.	44	1	4	0,82	1,98
Muhasebe servisinde çalışanların eğitim düzeyi yüksektir.	45	1	4	0,81	1,80
İşletmemizde teknoloji her alanda etkin bir şekilde kullanılmaktadır.	45	1	4	0,86	1,82
İşletmemizde sıklıkla maliyet-kar analizleri gerçekleştirilmektedir.	45	1	3	0,82	2,09
İşletmemizde örgüt içi bilgi akışına önem verilir.	45	1	4	0,86	1,93
Muhasebe servisinde çalışanlar yeterli mesleki bilgi ve tecrübeye sahiptirler.	45	1	3	0,80	1,76
İşletmemizde mali tablolar düzenli ve güncel bir şekilde hazırlanmaktadır.	45	1	4	0,91	1,73
Muhasebe servisi çalışanları ihtiyaç duydukları bilgiye hızlı ve kolay bir şekilde ulaşabilmektedirler.	45	1	3	0,87	1,80
Yönetimin performansının değerlendirilmesinde mali tablolardan faydalanılmaktadır.	44	1	4	0,89	2,16
İşletmemizde ekip çalışmasına önem verilmektedir.	44	1	4	0,82	1,59
İşletmemizde stok hareketleri barkod sistemi ile takip edilmektedir.	41	1	5	1,24	2,17
Finansal bilgi kullanıcıları işletmemiz tarafından yayınlanan mali tablolara kolaylıkla ulaşabilmektedirler.	44	1	5	1,18	2,16
Muhasebe servisi çalışanları teknolojik gelişmelere karşı duyarlıdır.	45	1	4	0,82	1,78
Muhasebe servisi ortaya çıkan problemler ve başarısızlıklar karşısın-	44	1	3	0,84	2,11

da hızlı ve çözüme yönelik politikalar üretebilme gücüne sahiptir.					
İşletmemizde bir bilgisayar ağı mevcuttur.	43	1	5	1,20	2,93
Muhasebe servisi tarafından hazırlanan raporlar işletmemizde satın alma servisi tarafından sıklıkla kullanılmaktadır.	45	1	5	1,05	2,27
İşletmemizde stoklar belli aralıklarla sayılmaktadır.	43	1	5	3,30	2,26
İşletmemizde muhasebe verileri yedeklenmektedir.	45	1	4	1,01	1,89
İşletmemizde özel yönetim kararlarının alınmasında muhasebe verilerinden faydalanılmaktadır.	45	1	5	0,89	2,27

*1- Kesinlikle Katılıyorum 2- Katılıyorum 3- Kararsızım 4- Katılmıyorum 5- Kesinlikle Katılmıyorum

Tablo 3, muhasebe bilgi sisteminin uygulanma düzeyini gösteren faktörler bakımından KOBİ'lerin 5'li likert ölçeği kapsamında ölçülen değerlendirmelerini yansıtmaktadır. Rakamlar 1'e yaklaştıkça mükemmelliği, 5'e yaklaştıkça olumsuzluğu temsil etmektedir. Tablo 3'ün gözleminde genel olarak aşağıdaki sonuçları çıkarmak mümkündür.

Tüm faktörler açısından amaç 1'e yaklaşmak olduğuna göre, KOBİ'lerde MBS uygulamaları için tüm faktörler bakımından genel bir iyileştirme gerekmektedir. Tablo 3 verileri göz önünde bulundurulduğunda, MBS uygulamalarını en olumsuz yönde etkileyecek faktörler; "üst yö-

netimdekilerin yetersiz muhasebe bilgisine sahip olması" ($\bar{x} = 3,40$), "bilgisayar ağının olmayışı" ($\bar{x} = 2,93$) ve "muhasebe belgelerinin kimler tarafından düzenleneceğinin önceden belli olmayışı" ($\bar{x} = 2,64$)'dır. Diğer yandan en olumlu yönde etkileyecek faktörler; "muhasebe servisi çalışanlarının kendilerini geliştirmelerine önem verilmesi" ($\bar{x} = 1,33$), "muhasebe servisi çalışanlarının bilgi paylaşımı konusunda istekli olmaları" ($\bar{x} = 1,53$) ve "ekip çalışmasına önem verilmesi" ($\bar{x} = 1,59$) dir. Kararsızlık noktasına yakın olan diğer faktörler için net bir şey söylemek güç gözükmektedir.

Tablo 4: İşletmelerin MBS'ni Yönetim Kararlarında Kullanma Düzeylerinin Personel Sayısına Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Kruskal Wallis H Testi Sonuçları

Personel sayısı	Frekans	Sıra ortalaması	Std. Sapma	χ^2	p
1-9	4	35,88	2	6,089	0,048
10-49	34	23,01			
50-249	7	15,57			
Toplam	45				

Tablo 4'te görüldüğü üzere, yapılan Kruskal-Wallis testi sonucunda; araştırmaya dâhil edilen KOBİ'lerin personel sayıları açısından $p \leq 0,05$ önem seviyesinde anlamlılık düzeyinde farklılık olduğu ortaya çıkmıştır. MBS'nin yönetim kararlarında kullanılma düzeyine ilişkin uzaklık değerlerine göre (35,88 – 23,01 – 15,57) işletmelerde personel sayısı arttıkça MBS'den yönetim kararlarında faydalanma düzeyi artmaktadır.

Tablo 5: İşletmelerin MBS'ni Yönetim Kararlarında Kullanma Düzeylerinin Hukuki Statüye Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin t-testi Sonuçları

Hukuki Statü	Frekans	$\bar{X}$	S	Std. Sapma	t	p
Anonim Şirket	16	68,68	13,14	43	4,55	0.00
Limited Şirket	29	92,18	21,42			
Toplam	45					

Tablo 5'te araştırmaya dâhil edilen işletmelerin MBS'yi yönetim kararlarında kullanma düzeylerinin işletmelerin hukuki statüleri açısından $p \leq 0,05$ önem seviyesinde anlamlılık düzeyinde farklılık ($t=4,55$) olduğu ortaya çıkmıştır. MBS'nin yönetim kararlarında kullanılma düzeyine ilişkin uzaklık değerlerine göre (92,18 – 68,68) Anonim şirketlerin yönetim kararlarını alırken limited şirketlere kıyasla MBS'den daha fazla faydalanma yolunu tercih ettikleri görülmektedir.

Tablo 6: İşletmelerin MBS'ni Yönetim Kararlarında Kullanma Düzeylerinin Teknoloji Düzeylerine Göre Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin t-testi Sonuçları

Teknoloji Düzeyi	Frekans	$\bar{X}$	S	Std. Sapma	t	p
İleri	12	73,41	17,23	43	2,24	0.03
Orta	33	87,61	22,42			
Toplam	45					

Tablo 6'da araştırmaya dâhil edilen işletmelerin MBS'yi yönetim kararlarında kullanma düzeylerinin işletmelerin teknoloji düzeyleri açısından $p \leq 0,05$ önem seviyesinde anlamlılık düzeyinde farklılık ($t=2,24$) olduğu ortaya çıkmıştır. MBS'nin yönetim kararlarında kullanılma düzeyine ilişkin uzaklık değerlerine göre (87,61 – 73,41) ileri teknoloji düzeyine sahip işletmelerin yönetim kararlarını alırken orta seviyede teknoloji düzeyine sahip işletmelere kıyasla MBS'den daha fazla faydalandıkları görülmektedir.

5. Sonuç

Günümüz işletmelerinde karar alıcının gereksinim duyduğu doğru, anlamlı ve zamanlı finansal bilgilerin ancak başarılı bir MBS'den elde edilebileceği bir gerçektir. Bu araştırmada, MBS'nin KOBİ'lerin yönetim kararlarını etkileme düzeyi Erzurum organize sanayi bölgesinde faaliyet gösteren 45 işletmeye anket

uygulanarak incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlar aşağıdaki gibi özetlenebilir.

- İşletmelerin; %59,1'inin cirosu 100.000–999.999TL arasında, %29,5'inin cirosu ise 1.000.000–4.999.999TL arasında değişmektedir. Yine işletmelerin; %75,6'sının personel sayısı 10–49 arasında, %15,5'inin personel sayısı ise 50–249 arasında değişmektedir. Bu durum bize anket katılan işletmelerin büyük çoğunluğunun AB uyumlu KOBİ tanımı kriterlerine göre mikro ve küçük ölçekli işletmeler olduğunu göstermektedir.

- İşletmelerde MBS uygulamalarını en olumsuz yönde etkileyecek faktörler; “üst yönetimdekilerin yetersiz muhasebe bilgisine sahip olması” ($\bar{x} = 3,40$), “bilgisayar ağının olmayışı” ($\bar{x} = 2,93$) ve “muhasebe belgelerinin kimler tarafından düzenleneceğinin önceden belli olmayışı” ($\bar{x} = 2,64$) dır. Diğer yandan en olumlu yönde etkileyecek faktörler; “muhasebe servisi çalı-

şanlarının kendilerini geliştirmelerine önem verilmesi" ($\bar{x} = 1,33$), "muhasabe servisi çalışanlarının bilgi paylaşımı konusunda istekli olmaları" ($\bar{x} = 1,53$) ve "ekip çalışmasına önem verilmesi" ($\bar{x} = 1,59$) dir. Kararsızlık noktasına yakın olan diğer faktörler için net bir şey söylemek güç gözükmektedir.

- İşletmelerde; personel sayısı ve kullanılan teknoloji düzeyi yükseldikçe MBS'nin yönetim kararlarında kullanılma düzeyinin arttığı ayrıca, ortak sayısı ve dolayısıyla sermaye büyüklüğü limited şirketlerden genellikle yüksek olan anonim şirketlerin yönetim kararlarında MBS'den daha fazla faydalandıkları tespit edilmiştir. Personel sayısı ve sermaye büyüklüğü bilindiği üzere işletme büyüklüğü kriterlerinden sayılmaktadır. Dolayısıyla işletme büyüklüğü arttıkça MBS'nin yönetim kararlarında kullanılma düzeyinin arttığı söylenebilir.

Kaynakça

- Bekçi, İsmail ve Şule Kutlu, "Entelektüel Sermayenin Hesaplanmasında Muhasebe Bilgi Sisteminin Katkısı: Katılım Bankalarında Bir Uygulama", **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Sayı 29, Eylül 2009.
- Breen, John, Nick Sciulli ve Cheryl Calvert, "The Role of the External Accountant in Small Firms", **A paper for the Small Enterprise Association of Australia and New Zealand 16th Annual Conference**, Ballarat, 28 September – 1 October 2003.
- Burgess, Stephen; **A Categorized Study of the Use of IT in Small Business**, Detailed Survey Report, Small Business Victoria, Melbourne, Australia, 1997.
- Çelik, Orhan, **İşletmelerde Muhasebe Bilgisi ve Şirket Demokrasisi**, Siyasal Kitabevi, Ankara 2007.
- Demir, Berna, "Muhasebe Bilgi Sistemlerinde Bilgi Güvenliği", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Nisan 2005, Sayı 26.
- Dinç, Engin ve Hasan Abidoğlu, "İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı ve Muhasebe Bilgi Sistemi İlişkisi: İMKB-100 Şirketleri Üzerine Ampirik Bir Araştırma", **Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi**, Haziran 2009, Cilt 12, Sayı 21.
- Doğan, Ahmet; Ahmet Tanç ve Şükran Güngör Tanç, "Felaketten Kurtulma Planı ve Muhasebe Bilgi Sistemi: Kayseri'deki Büyük Ölçekli Sanayi İşletmeleri Üzerine Bir Uygulama", **Osmangazi Üniversitesi İİBF 3. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Kitabı**, Eskişehir, Kasım 2004.
- Gil, David Naranjo, "Management Information Systems and Strategic Performances: The Role of Top Team Composition", **International Journal of Information Management**, 2009, Volume 29.
- Gökdeniz, Ümit, "İşletmelerde Muhasebe Bilgi Sistemine Yaklaşım", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Temmuz 2005, Sayı 27.
- Gray, Glen L., "Accounting Information System Selection in Small Organizations: Incongruences Between Accounting Professionals", **Journal of Information Systems**, Spring 1991.
- Hall, James A., **Accounting Information Systems**, Sixth Edition, Cengage Learning, 2008.
- Karacıoğlu, Reşat, **Stratejik Maliyet Yönetimi: Maliyet ve Yönetim Muhasebesinde Yeni Yaklaşımlar**, Aktif Yayınevi, Erzurum 2000.
- Levy, Magri ve Philip Powell, **Strategies for Growth in SMEs: The Role of Information and Information Systems**, First Edition, Elsevier, 2005.
- Loucks, Orie L.; O.Homer Erekson; Jan Willem Bol; Raymond F. Gorman; Pamela C. Johnson ve Timothy C. Krehbiel, **Sustainability Perspectives for Resources and Business**, CRC Press LLC, 1998.
- Lucey, Terry, **Management Accounting**, Fifth Edition, Continuum, 2003.
- Lucey, Terry, **Management Information Systems**, Ninth Edition, Thomson Learning, 2005.
- McMahon, Richard ve Scott Holmes, "Small Business Financial Management Practices in North America: A Literature Review", **Journal of Small Business Management**, April 1991, 29(2).
- Ponemon, Lawrence Andrew ve Robert John Nagoda II, "Perceptual Variation and the Implementation of Accounting Information Systems: An Empirical Investigation", **Journal of Information Systems**, Spring 1990, Volume 4, Number 1.
- Proudlock, M., B. Phelps ve P. Gamble, "IT Adoption Strategies: Best Practice Guidelines for Professional SMEs", **Journal of Small Business and Enterprise Development**, 1999, Volume 6(3).
- Reid, Gavin ve Julia Smith, "Reporting In Small Firms", **Financial Management**, April 2007.
- Rom, Anders ve Carsten Rohde, "Management Accounting and Integrated Information Systems: A Literature Review", **International Journal of Accounting Information Systems**, 2007, Volume 8.
- Stainbank, Lesley, "The Development Of Financial Reporting For SMEs In South Africa: Implications Of Recent And Impending Changes", **African Journal Of Accounting, Economics, Finance And Banking Research**, 2008, Volume 3. No. 3.
- Svetlicic, Marjan; Andreja Jaklic ve Anze Burger, "Internationalization Of Small And Medium-Size Enterprises From Selected Central European Economies", **Eastern European Economics**, July-August 2007, Volume 45.
- Türk, Dilek; Filiz Aygen ve Şule Yıldız, "Muhasebe Departmanlarında Bilgi Yönetimi", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Ekim 2009, Sayı 44.
- Veeken, Van Der; Henk J. M. ve Marc J. F. Wouters, "Using Accounting Information Systems by Operations Managers in a Project Company", **Management Accounting Research**, 2002, Volume 13.
- Yen, Hsiju Rebecca; Eldon Li Y. ve Brian P Niehoff, "Do Organizational Citizenship Behaviors Lead to Information System Success? Testing the Mediation Effects of Integration Climate and Project Management", **Information & Management**, 2008, Volume 45.
- Yereli, Ayşe, "Muhasebe Bilgi Sistemlerinin Risk Yönetimine Yönelik Bir Araştırma", **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Eylül 2007, Sayı 23.